

LB-2002-3299

INSTANS:	Borgarting lagmannsrett - Dom.
DATO:	2003-12-01
DOKNR/PUBLISERT:	LB-2002-3299
STIKKORD:	Oppreisning etter ærekrenkelse. Skadeserstatningsloven § 3-6, jf straffeloven § 247.
SAMMENDRAG:	Asker og Bærums Budstikka bragte omtale av en rettsavgjørelse, med overskrift side 1 « Banket blotter - ble frikjent ». I omtalen på side 5 fremgikk at tiltalte i saken var blitt frifunnet for å ha slått ned fornærmede, fordi han trodde at fornærmede rett før hadde blottet seg for tiltaltes kjæreste. Det var ikke tatt stilling til om det var fornærmede som var blotteren. Lagmannsretten fant at den alminnelige avisleser måtte oppfatte omtalen dit hen at fornærmede var blotteren, og at omtalen var egnet til å identifisere ham i nærmiljøet. Avisen ble dømt til å betale fornærmede oppreisning med kr 70.000. Journalisten ble frifunnet, idet overskriftene ikke uten videre kunne tillegges ham.
SAKSGANG:	Asker og Bærum herredsrett Nr 02-240 A - Borgarting lagmannsrett LB-2002-3299 A/03. Høyesterett HR-2004-1672-A (Asker og Bærums Budstikke frifunnet).
PARTER:	Ankende part: A (Prosessfullmektig: Advokat Per Danielsen). Motpart: 1. Asker og Bærums Budstikke ASA, 2. C (Prosessfullmektig: Advokat Halvor Manshaus).
FORFATTER:	Lagdommer Jørgen F. Moen, formann. Lagdommer Kjersti Graver. Ekstraordinær lagdommer Gunnar Vefling.

Saken gjelder krav om oppreisning etter ærekrenkelse.

Asker og Bærums Budstikke (i det følgende Budstikka) hadde 2. november 1999 på side 2 følgende omtale:

Slo ned kioskansatt

RYKKINN: En ansatt i en kiosk på Rykkinn kjøpesenter ble slått ned av en mann i går kveld. Politiet fikk tak i gjerningsmannen, som forklarte angrepet som en reaksjon etter at kjæresten hans hadde vært utsatt for en blotter på Bryn kirkegård like før. Den kioskansatte skal ha vært et tilfeldig offer for mannens angrep.

Bakgrunnen for oppslaget var at den ankende part A om ettermiddagen den 1. november 1999 ble overfalt på sitt arbeidssted på Rykkinn kjøpesenter i Bærum av B. B sparket ham slik at han falt ned mot hyllereolene og slo ham tre til fire ganger i ansiktet/hodet. Foranledningen til overfallet var at B trodde at A hadde blottet seg for hans kjæreste på Bryn kirkegård ca 20 minutter tidligere. Blotteren skal ha uttalt på engelsk: « Do you want to fuck me, do you want to suck me », samtidig som han holdt sin penis frem.

B ble tiltalt for legemsfornærmelse etter straffeloven § 228 første ledd. Dom ble avsagt av Asker og Bærum herredsrett 28. november 2000. B ble frifunnet, i det herredsretten fant at kjæresten var blitt utsatt for en ærekrenkelse og at det forelå en straffriende retorsjon (riktig ville være provokasjon). Retten uttaler i sin premisser at den ikke tar standpunkt til hvorvidt fornærmede virkelig var identisk med den person som ærekrenket tiltaltes kjæreste på kirkegården, idet tiltalte etter rettspraksis skal bedømmes ut fra de forestillinger han selv hadde av den faktiske situasjon da

han begikk legemsfornærmelsen.

A var blitt anmeldt for utuktig adferd. Dette forhold ble henlagt etter bevisets stilling 7. mars 2000.

Budstikka omtalte herredsrettens dom 6. desember 2000. På side 1 står følgende:

Slo ned blotter - ble frikjent

18-åringen fra Bærum måtte møte i retten, tiltalt for spark og knyttneveslag.

Da det kom frem at han hadde angrepet en mann fordi han var sikker på at vedkommende hadde blottet seg for kjæresten hans like før, ble han frikjent.

- En grei dom, sier politifullmektig Andreas Henning.

Se side 5

På side 5 begynner omtalen slik:

Banket mistenkt blotter - ble frikjent

En 18 år gammel gutt fra Bærum er frifunnet fra en tiltale om spark bakfra og seks knyttneveslag i ansiktet. Gutten mente offeret hadde blottet seg for hans kjæreste.

Teksten fortsetter så med en gjengivelse av herredsrettens dom i hovedtrekk. Det er her referert at retten ikke tar stilling til om det faktisk var blotteren som ble angrepet. Det er også tatt inn en kommentar fra aktor, der overskriften lyder: « En grei dom, synes aktor ».

Artikkelen på side 5 ble også lagt ut på Budstikkas nettsider. Overskriften og ingressen lyder her:

Banket blotter - ble frikjent

En 18 år gammel gutt fra Bærum er frifunnet fra en tiltale om spark bakfra og seks knyttneveslag i ansiktet. Gutten mente offeret hadde blottet seg for hans kjæreste.

Teksten fortsatte som den i avisutgaven, men med den forskjell at mens det i avisen sto at vedkommende « arbeidet i nærheten », så sto det i nettavisen at vedkommende « arbeidet i en forretning i nærheten », videre var det i avisartikkelen vist til at tiltalte og kjæresten kom til « arbeidsplassen » til vedkommende, mens nettavisen omtalte den som « forretningen ». I begge artikler er det oppgitt at blottingen skjedde da en ung jente kom gående en snarvei gjennom Bryn kirkegård.

Ved stevning av 29. januar 2002 til Asker og Bærum herredsrett reiste A sak mot Asker og Bærum Budstikke og mot journalist C med krav om oppreisning for ærekrenkelseser.

Asker og Bærum tingrett avsa den 21. august 2002 dom med slik *domsslutning*:

1. Asker og Bærum Budstikke ASA og C frifinnes.
2. A betaler til Asker og Bærum Budstikke ASA og C innen 2 -to- uker fra dommens forkynnelse kr 57.000 - femtisyv tusen - med tillegg av den til enhver tid forsinkelsesrente etter morarenteloven § 3 1. ledd fra forfallsdag til betaling skjer.

A har i rett tid påanket dommen i sin helhet på grunn av feil bevisbedømmelse og rettsanvendelse. Asker og Bærums Budstikke ASA og C har tatt til motmæle. Ankeforhandling ble holdt i Oslo tinghus 18. og 19. november 2003. Den ankende part møtte med prosessfullmektig og avga forklaring. Ankemotparten journalist C møtte, med felles prosessfullmektig med ankemotparten Asker og Bærums Budstikke ASA, som var representert ved redaktør Andreas Gjølmen. Han overvar forhandlingene i medhold av tvistemålsloven § 213 annet ledd. De avga begge forklaring. Det ble

avhørt ytterligere fire vitner. Dokumentasjonen fremgår av rettsboken.

Den ankende part, A, har i hovedsak gjort gjeldende:

Asker og Bærums Budstikke er et allmenaksjeselskap, med objektivt ansvar. Selskapet hefter for feil begått i organisasjonen, uten at det er nødvendig å ta stilling til hva slags feil som er begått. Det avgjørende er at sluttproduktet er feil.

Journalisten er ansvarlig for det han har skrevet. Det må anses sannsynlig at han har skrevet alt, også overskriftene.

Det kreves oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6, som er basert på et uaktsomhetsansvar. Retten må prejudisielt ta stilling til om det foreligger overtredelse av straffeloven § 246 og § 247, der § 247 er den sentrale bestemmelse. Det foreligger klart overtredelse av § 246, ettersom det ikke er tvilsomt at As æresfølelse ble krenket. Å bli beskyldt for å være blotter er svært krenkende.

Straffeloven § 247 beskytter omdømmet. Det forutsetter at beskyldningen var kjent for andre enn A. Bevisførselen viser at flere i As miljø hadde kjennskap til den. Det gjaldt både hans familie, bekjente og andre i lokalmiljøet på Rykkinn. Det var ikke til å unngå at avisomtalen 6. desember 2000 ble koblet mot hendelsen ett år tidligere, som den gang var omtalt i avisen, og som hadde ført til at saken ble kjent av flere. Det var ingen andre blottersaker i området. A ble gjenkjent gjennom omtalen, og det foreligger objektivt sett en beskyldning mot ham som rammes av straffeloven § 247.

Ved tolkningen av oppslaget skal det legges til grunn hva den alminnelige avisleser oppfattet. Det kreves ikke at enhver leser oppfattet utsagnet som ærekrenkende; det er tilstrekkelig at en gruppe lesere oppfattet utsagnet slik. Journalistens egen oppfatning er irrelevant.

Rettstilstanden er stadig at det er den alminnelige avisleser som er referanserammen. Det gjelder over hele Europa, også i Menneskerettighetsdomstolen. Det vises blant annet til Høyesteretts dom av 19. september 2003, TV 2-saken, (HR-2003-233-a) der det ble uttalt at det skal tas stilling til hvilke forestillinger utsagnene må antas å skape hos den alminnelige tv-seer, videre til Høyesteretts kjennelse av 1. juli 2003 (Rt-2003-928), som gjaldt Tønsberg Blad, og avgjørelse i EMD 19. juni 2003, Pedersen og Baadsgaard mot Danmark (EMD-1999-49017-1).

Forsideoppslaget ga leserne den informasjon at det var en blotter som var slått ned. Et mer nyansert bilde får man først om man leser artikkelen på side 5, men også her kastes mistanke mot A, til tross for at det i dommen er tatt uttrykkelig reservasjon. Det hadde vært fullt mulig å få frem at blotterutsagnet sto for tiltaltes regning. Internettutgaven er like ille. Det inntrykket leserne gis, er at avisen mener at det er en blotter ute og går. Overskriften er egnet til å gi leserne en bestemt forhåndsoppfatning. Pressens rett til å dramatisere gjelder ikke rettsreferater.

Høyesterett har i den såkalte « Kemner »-dommen i Rt-1987-1058 flg, fastslått at det skal legges vekt på at mange leser bare overskriften. Budstikkas følgende tekst er ikke egnet til å rette opp inntrykket den har skapt. Det vises også til Rt-1988-1398 , som gjaldt NRKs presentasjon.

Omtalen skal videre vurderes ut fra et spørsmål om rettsstrid, proporsjonalitet, nødvendighet - alle tre begreper som gjelder det samme tema og resultatet. EMK inngår i rettskildene. Artikkel 10 nr 2 hjemler inngrep i ytringsfriheten ut fra hensynet til å beskytte personers gode navn og rykte. Vurderingene er de samme etter nasjonal rett som EMK. De tre dommene i EMD der Norge ble felt, har ikke relevans i denne sak. Pendelen har for øvrig svingt i EMD i ettertid. Denne sak gjelder krav til aktsomhet av pressen.

Det vises til Rt-1976-1055 , som gjaldt rettsreportasje i VG, der Høyesterett slo ned på forsterkning og dramatisering, videre Rt-1979-807 , som gjaldt VGs referat av en siktelse, Rt-1990-636 , Høyesteretts kjennelse av 1. juli 2003, som gjaldt Tønsberg Blad, og til avgjørelser i EMD, herunder dom av 29. august 1997, Worm mot Østerrike (EMD-1993-22714), der det fremgår at journalisten skulle ha gjort det klart når han siterte aktor. I en dom av 29. mars 2001, Thoma mot Luxembourg (EMD-1997-38432), ble det lagt vekt på at journalisten hadde fremhevet når han siterte andre. Tilsvarende krav til referat følger av kjennelse av 3. april 2003, Harlanova mot Lettland.

Det følger av rettspraksis at Budstikkas referat av rettsavgjørelsen er rettsstridig.

Vilkårene for oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6 er oppfylt. Det foreligger uaktsomhet fra avisens side. Den var klar over hva som ble skrevet. Oppreisning forutsetter ikke at skade må sannsynliggjøres. Det er klart at en beskyldning om å være blotter er belastende. Det gjaldt i særlig grad for A, med hans arbeid blant ungdom i menigheten. A har fått sitt sosiale liv i dette miljøet ødelagt. Han har fått psoriasis og er mer innvendt. Allmennpreventive grunner må tillegges betydning for oppreisningens størrelse. Oppreisning kreves oppad begrenset med kr 300.000 fra Budstikka og kr 100.000 fra journalist C.

Om A skulle tape saken bør saksomkostningene for underretten deles, idet han hadde grunn til å få prøvet saken.

Den ankende part har nedlagt slik *påstand*:

1. Asker og Bærums Budstikke ASA dømmes til å betale oppreisningserstatning til A, fastsatt etter lagmannsrettens skjønn, men oppad begrenset til kr 300.000,- med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.
2. Journalist C dømmes til å betale oppreisning til A, fastsatt etter lagmannsrettens skjønn, men oppad begrenset til kr 100.000,- med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.
3. Asker og Bærums Budstikke ASA og journalist C dømmes in solidum til å betale As saksomkostninger for begge retter med tillegg av 24 % mva, samt med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.

Ankemotpartene, C og Asker og Bærums Budstikke ASA, har i hovedsak gjort gjeldende:

For at den ankende part skal kunne tilkjennes oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6, må han oppfylle den bevisbyrde han har for at det foreligger ærekrenkelse og for at det foreligger årsakssammenheng.

Budstikkas omtale er ikke ærekrenkende. Det vises til tingrettens dom. Utgangspunktet for tolkningen er hvordan den alminnelige avisleser oppfattet budskapet. Her viser rettsutviklingen at det må legges til grunn at den alminnelige avisleser setter seg mer inn i stoffet enn å stoppe ved en overskrift.

« Kemner »-dommen i Rt-1987-1058, er ikke lenger representativ for rettspraksis. Her ble for øvrig kemneren identifisert i overskriften. I Høyesteretts dom av 19. september 2003, TV 2-saken, ble det uttalt at det ikke skal foretas en isolert bedømmelse av de påstått ærekrenkende utsagn, men at disse må ses i sammenheng med hele reportasjen. Høyesterett legger det samme synspunkt til grunn i sin kjennelse av 1. juli 2003, Tønsberg Blad-saken.

Det påstås ikke i artikkelen at A var blotteren. Avisomtalen var ikke rettet mot ham, men mot at den tiltalte i straffesaken gikk fri. Fokus var på dommen, ikke på A. Det kom frem i artikkelen at tiltalte B mente at A var blotteren, og at det var Bs subjektive oppfatning. A ble ikke identifisert. De som hadde fulgt saken ville kjenne ham igjen, men det forutsatte at de hadde lest hele artikkelen.

Artikkelen inneholdt et balansert og sannferdig referat av en dom. Det må gis rom for en kort og fyndig overskrift. Det gjelder også omtalen i nettavisen.

Ved vurderingen av om avisens omtale er rettsstridig, står EMK artikkel 10 sentralt. Rettsavgjørelser har offentlig interesse, og pressen har rett til å referere dem. Den må selv kunne velge form og skape debatt om avgjørelsene.

Ved vurderingen av om det foreligger rettsstrid, skal det legges vekt på hvor alvorlige beskyldningene var, jf Rt-1992-854, der en person som var dømt for sedelighetsforbrytelser i avisartikler ble beskyldt for flere slike handlinger. Det forelå her større identifikasjon enn i vår sak.

Høyesterett anser seg bundet av prinsippet om at unntak fra ytringsfriheten skal undergis en « narrow » fortolkning. Ærekrenkelser står mindre sterkt enn ytringsfriheten. Eldre Høyesterettsavgjørelser har ikke den samme tyngde i dag. Høyesterettsjustitiarius Tore Schei har gitt

uttrykk for at det er nyere norsk rettspraksis og dommer fra EMD som er viktige som rettskilder i forhold til injuriersaker.

Høyesterett har i dommen inntatt i Rt-2002-764, som gjaldt en artikkelserie i Nordlandsposten, uttalt at utsagnene må ses i sammenheng med reportasjene som helhet. Hensynet til pressens ytringsfrihet gikk foran hensynet til personvernet, når det gjaldt vurderingen av utsagnene.

I EMDs dom av 20. mai 1999, Bladet Tromsø mot Norge, (EMD-1993-21980) den såkalte Lindbergsaken, ble pressens referatrett understreket, og slik at det er en særlig sterk rett til å referere offentlige dokumenter. Det vises til artikkel av Kyrre Eggen i Kritisk Juss 2000 (27) nr 3, side 223 flg, der det blant annet uttales at denne dommen viser at EMD er opptatt av å beskytte mediens funksjon i et demokratisk samfunn som informasjonsformidler, og at det tillates spillerom for « feil », så sant det journalistiske håndverket ligger på et akseptabelt nivå. Det foreligger ingen feil fra Budstikkas side.

Budstikka har anonymisert personene i sin artikkel. Dommen kunne for øvrig ha vært unntatt offentlighet helt eller delvis etter domstoloven § 130 om personvernens hensynet ble ansett å stå særlig høyt.

Det hadde offentlig interesse å informere om dommen. Samlet foreligger ikke rettsstridig omtale.

Oppreisning forutsetter at det var årsakssammenheng mellom avisomtalen og skadevirkningene for A. De reaksjonene han var utsatt for kom fra folk som kjente til saken fra før. Avisomtalen av rettsavgjørelsen var ikke egnet til å skade ham ytterligere.

Det foreligger for øvrig slike særlige grunner som tilsier at avisen uansett bør unntas for erstatningsplikt, jf skadeserstatningsloven § 3-6 annet ledd. Hensynet til pressens informasjonsrolle bør gå foran eventuelle negative virkninger for A. Den ankende parts oppreisningskrav ligger uansett for høyt.

Ankemotparten har nedlagt slik *påstand*:

1. Tingrettens dom med tilhørende omkostningsavgjørelse stadfestes.
2. Ankemotparten tilkjennes omkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsretten bemerker:

Vilkåret for å tilkjenne oppreisning etter en påstått ærekrenkelse fremgår av skadeserstatningsloven § 3-6. Etter første ledd kan den som uaktsomt, eller på straffbar måte, har krenket en annens ære eller privatlivets fred, pålegges å betale slik oppreisning som retten finner rimelig. Etter annet ledd hefter også eier og utgiver når krenkingen er forøvd i trykt skrift, og noen som har handlet i eierens eller utgiverens tjeneste er ansvarlig etter første ledd, med mindre retten av særlige grunner finner å burde fritta dem.

Etter første ledd kreves at noen « har krenket en annens ære ». I dette ligger at gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 246 eller § 247 objektivt sett er oppfylt. Videre følger det av rettspraksis at utsagnene må være rettsstridige. Dette må vurderes på samme måte i forbindelse med oppreisningsansvar som i forbindelse med straffebestemmelsene, jf Rt-1994-174. En sann ærekrenkelse er rettsstridig om den er fremsatt uten aktverdig grunn eller er utilbørlig på annen måte, jf straffeloven § 249 nr 2. Det hører med i vurderingen av rettsstrid om omtalen har allmenn interesse, og det inngår en interesseavveining mellom hensynet til pressefriheten mot personvernet, der EMK og rettspraksis etter den både nasjonalt og i EMD står sentralt.

Å omtale en person som blotter er objektivt sett ærekrenkende. Blotting på offentlig sted er straffbar, jf straffeloven § 201. A ble anmeldt for utuktig adferd, men saken ble henlagt etter bevisets stilling. Å bli omtalt som blotter må videre anses som sterkt sosialt stigmatiserende og egnet til å utsette personen for ringeakt. For A dreide det seg også om å miste den tillit han var avhengig av å ha som aktiv i -- menighets ungdomsarbeid, der han var ungdomsleder, aktiv i TenSing og med i konfirmantundervisningen.

Spørsmålet er om Budstikkas omtale 6. desember 2000 må forstås som en beskyldning om at A var blotter. Isolert sett er overskriften side 1 i avisen og i nettavisen ærekrenkende, når det her står henholdsvis « Slo ned blotter » og « Banket blotter ». Men tolkningen skal ikke begrenses til en bedømmelse av disse utsagn alene. Hele omtalen må ses i sammenheng, jf Høyesteretts dom av 19. september 2003, TV 2-saken, punkt 54. Det fremgår videre her, jf også blant annet Rt-1999-1541 flg, at tolkningen skal ta utgangspunkt i hvordan en alminnelig avisleser forsto oppslaget samlet sett.

Budstikkas omtale gjaldt gjengivelse av en frifinnende straffedom, som klart hadde allmenn interesse. At en person som slo ned en annen gikk straffri, er egnet til å vekke oppmerksomhet, og det er naturlig at det fokuseres på grunnen til frifinnelsen. Det er i omtalen på side 5 referert til at retten ikke tar stilling til om det faktisk var blotteren som ble angrepet. Det er ut fra dommen ikke grunnlag for å etablere noen mistanke mot A. Når det i overskriften på side 5 står « Banket mistenkt blotter », er dette utsagn isolert sett egnet til å oppfattes dit hen at avisen stiller seg bak mistanken. Men her dempes dette inntrykk noe, ved at det av den umiddelbart følgende ingress fremgår at det var gjerningsmannens mistanke overskriften viste til. Det står her at gutten « mente at offeret hadde blitt seg ».

Når hele omtalen ses i sammenheng, finner lagmannsretten at det må legges særskilt vekt på at deknningen på side 1 var langt mer absolutt enn den på side 5. Overskriften på side 1 åpner ikke for tvil om at gjerningsmannen slo ned en blotter. I teksten står at « han var sikker på at vedkommende hadde blitt seg ». For den alminnelige avisleser er det naturlig å forstå omtalen side 1 slik at det her slås fast at den person som ble slått ned var blotteren. Overskriften står for avisens regning, og avislesere må oppfatte den slik at redaksjonen står bak utsagnet om at det var blotteren som ble slått ned, slik at den har trukket denne konklusjon av rettsavgjørelsen. Det er intet i teksten under som er egnet til å balansere dette inntrykket. Først i teksten på side 5 kommer forbeholdene inn. Med det inntrykket som er skapt på side 1, er det imidlertid lett å forstå deknningen slik at det foreligger mistanke om at det var blotteren som ble slått ned. Det skapes ikke tilstrekkelig distanse mellom avisens gjengivelse av dommen og tiltaltes subjektive oppfatning. At retten ikke har tatt stilling til om det faktisk var blotteren som ble slått ned, kommer frem langt nede i artikkelen på side 5, uten å være fremhevet. Det kan ikke regnes med at den alminnelige avisleser vil feste seg ved denne setningen som den sentrale og avgjørende i forhold til resten av deknningen. Det kan heller ikke regnes med at den alminnelige avisleser vil lese hele teksten på side 5. Det anses sannsynlig at en del vil nøye seg med referatet på side 1 og regne med at dette gjengir det relevante i saken.

Nettavisens overskrift « Banket blotter - ble frikjent » er med på å forsterke inntrykket av at Budstikka gir uttrykk for den oppfatning at det var blotteren som ble slått ned av gjerningsmannen. Dette inntrykk anses ikke tilstrekkelig rettet opp i den følgende tekst.

Om det må forventes at den alminnelige avisleser leser mer enn overskriftene, er den samlede fremstilling her etter lagmannsrettens syn, ikke egnet til å gi et bilde som kan balansere de bastante overskriftene. Inntrykket er samlet at det foreligger en klar mistanke om at den person som ble slått ned var blotteren. Avisen måtte ha gjort det klart at utsagnene i overskriftene ikke sto for dens regning. Det måtte også ha kommet langt tydeligere frem at det ikke forelå grunnlag for mistanke.

Lagmannsretten er ikke i tvil om at avisens hensikt var å gjengi en rettsavgjørelse som hadde allmenn interesse - ikke å fremstå med noen selvstendig oppfatning av om det var blotteren som ble slått ned. Tolkningen av budskapet må like fullt skje ut fra hvordan det ble oppfattet av leserne, ikke ut fra hva som var i fokus for redaksjonens interesse i saken.

Spørsmålet er så om oppslaget er egnet til å krenke ikke bare As æresfølelse, jf straffeloven § 246, men også hans omdømme, straffeloven § 247.

As navn var ikke nevnt i oppslaget. Som nevnt ovenfor legges til grunn at det ikke var meningen å henge ut ham. Men det er i omtalen nevnt at blottingen fant sted på Bryn kirkegård, for drøyt ett år siden og at vedkommende i følge tiltalte arbeidet i nærheten, i nettavisen at han arbeidet i en forretning i nærheten. For folk som kjente til hendelsen vel ett år tidligere og bakgrunnen for den, var disse opplysningene egnet til å identifisere A. Lagmannsretten legger ut fra bevisførselen til grunn at hendelsen ble kjent i nærmiljøet i tiden etter at den skjedde. Oppslaget i Budstikka 2. november 1999 bidro til at saken ble omtalt. Den var kjent av personer med kontakt med As familie,

venner og omgangskrets og en rekke personer i Rykkinn-miljøet, der mange kjenner hverandre og der A var kjent med mange gjennom sitt menighetsarbeid. Etter avisoppslaget 6. desember 2000 begynte ryktene å gå igjen, og det bredte seg informasjon om at A var blotteren.

Lagmannsretten finner etter dette at det foreligger en beskyldning rettet mot A som rammes av straffeloven § 247.

Det er ikke ført sannhetsbevis for beskyldningene. Anmeldelsen mot A ble henlagt på grunn av bevisets stilling.

Spørsmålet blir da om det like fullt var berettiget av Budstikka å bringe den omtale den gjorde, ut fra den rett og plikt avisen har til å bringe nyheter og bidra til den offentlige debatt. Avveiningen mellom mediernes grunnlovfestede og EMK-baserte ytringsfrihet og personvernet står sentralt i flere rettsavgjørelser i den senere tid, som også vist til av prosessfullmektigene.

Å bringe referat fra rettsaker og å gjengi rettsavgjørelser hører med til de viktige oppgaver mediene har. Retten til å referere offentlig fra rettsavgjørelser er fastslått i domstolloven § 124. Retten kan forby at hele eller deler av rettsavgjørelsen gjengis offentlig, blant annet ut fra hensynet til fornærmede når personlige opplysninger som navn, sted mv, kan bidra til å identifisere de involverte, domstolloven § 130. Som saksforholdet var presentert i herredsrettens dom, forelå ikke en slik situasjon.

Det må stilles det krav til gjengivelse av rettsavgjørelser at det gis et balansert, riktig og objektivt bilde av avgjørelsen. De krav som her ble stilt av Høyesterett til en reportasje i VG, i Rt-1976-1055, anses stadig gjeldende. Det fremgår av Rt-1979-807 at de samme krav gjelder for siktelse. Det slås her fast at det ikke vil være nevneverdig spillerom for « fargelegging » eller en « journalistisk vri » av slike referater.

Det skilles etter rettspraksis mellom verdivurderinger og faktaopplysninger. Høyesterett har i kjennelse av 1. juli 2003, som gjaldt faktiske utsagn i Tønsbergs Blad, uttalt, punkt 41, at hovedregelen både etter norsk injurielovgivning og etter EMK artikkel 10 er at ikke beviste ærekrenkende faktapåstander ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Det er i punkt 44 vist til at avveiningen mellom pressens ytringsfrihet og personvernet må vurderes etter flere kriterier. Høyesterett har fremhevet graden av allmenn interesse, beskyldningens karakter, om beskyldningen gjelder verdivurderinger eller faktiske forhold, om den retter seg mot offentlig person eller privatperson, samt graden av aktsomhet.

Det er i punkt 39 i kjennelsen vist til Rt-2002-764, der det uttales at pressens ytringsfrihet også kan måtte avveies mot den såkalte uskyldspresumsjon i EMK artikkel 6 nr 2 om at enhver som blir siktet for en straffbar handling, skal antas uskyldig inntil skyld er bevist etter loven.

Lagmannsretten finner at det ikke foreligger hensyn til pressens ytringsfrihet som her tilsier at hensynet til personvernet skal vike. Omtalen gjelder ikke begrensninger i pressens frihet til å sette søkelyset på aktuelle forhold i samfunnet. Den gjelder ikke andre restriksjoner i forhold til referat av rettsavgjørelser enn at omtalen av dem må være riktig, og på en nøytral måte dekke det saken gjelder, så lenge omtalen fremstår som en gjengivelse og ikke en kommentar. Hensynet til en privat person som er omfattet av uskyldspresumsjonen står sentralt. Å bli beskyldt for å være blotter må anses svært stigmatiserende. Det påhviler avisredaksjonen en plikt til å forsikre seg om at det er dekning for en overskrift der det uten forbehold fastslås at den som ble slått ned var blotter. Selv om et slikt utsagn uttrykkelig skulle bli tillagt en person og ikke noe avisen slutter seg til, så må avisen ha en særlig plikt til å påse at dette ikke urettmessig rammer en tredjeperson. Budstikka har ikke utvist tilstrekkelig aktsomhet i valg av overskrifter sammenholdt med innholdet forøvrig.

Vilkårene for å tilkjenne oppreisning er etter dette til stede. Utmålingen må først og fremst skje på grunnlag av at As omdømme er krenket, jf straffeloven § 247. Det tillegges betydning at det var berettiget av og naturlig for Budstikka å omtale rettsavgjørelsen. Omtale av rettforhandlinger og rettsavgjørelser er i offentlighetens interesse. Det fant heller ikke sted noen bevisst uthengning av A. På den andre siden må det legges betydelig vekt på beskyldningens karakter. A fikk store problemer psykisk, han mistet kontakt med venner og miljø, han trakk seg fra mye av menighetsarbeidet, og hans psoriasis er muligens også knyttet til virkningene av ryktene og sladderer han ble utsatt for.

Ryktene om at A skulle være blotteren hadde gått i nærmiljøet i tiden etter at han ble slått ned av B. De fikk forsterket kraft gjennom Budstikkas omtale 6. desember 2000. Lagmannsretten finner at ikke alle de problemene A har hatt kan tilføres denne omtalen. Men den var egnet til å forsterke en mistanke om at det var han som var blotteren.

Etter lagmannsrettens syn er vilkårene for å tilkjenne oppreisning etter dette oppfylt.

Overskriftene har stått sentralt når lagmannsretten har kommet frem til at omtalen samlet var ærekrenkende for A. Journalist C opplyste i retten at han har hatt ansvaret for teksten på side 5, mens omtalen på side 1 ikke var hans. Han kunne ikke si hvem som har stått for overskriftene, om det var han eller desken. Dette varierer. Nettavisen er laget av andre enn ham.

Lagmannsretten legger dette til grunn og anser det ikke sannsynlig at C er å bebreide for det samlede bilde som ble skapt. Budstikka er ansvarlig for at det ikke har vært tilstrekkelig kontroll med at overskrifter og øvrig dekning av saken ikke ærekrenket fornærmede i den rettssaken som ble omtalt. Avisen hefter også etter skadeserstatningsloven § 3-6 annet ledd når noen i avisen er ansvarlig etter første ledd.

Journalist C blir etter dette å frifinne for kravet på oppreisning. Budstikka dømmes til å betale oppreisning, som passende settes til kr 70.000.

Anken har vunnet delvis frem. Med den skjønsmessige utmåling som er påstått, har anken ført frem overfor Budstikka. Anken har ikke ført frem overfor journalist C. Anken har ikke vært forgjeves og tvistemålsloven § 180 annet ledd får anvendelse, videre § 174. Lagmannsretten finner at unntaksbestemmelsen i tvistemålsloven § 174 annet ledd får anvendelse, slik at Budstikka pålegges å betale saksomkostningene i sin helhet. Journalist C anses ikke å ha hatt egne utgifter i forbindelse med rettssaken. Saken har vært prosedert slik at den i realiteten har angått avisens ansvar og ikke spesielt Cs.

Advokat Danielsen har på vegne av den ankende part krevd saksomkostninger med kr 84.387, hvorav kr 16.333 er mva og kr 64.600 er salær. Av salærkravet gjelder kr 15.000 den første prosessfullmektig A hadde, advokat Slinde. Han leverte ankeerklæringen og trakk seg kort tid deretter. Motparten skal ikke belastes meromkostninger ved advokatskifte. Det samlede salær som illegges Budstikka nedsettes ut fra en vurdering av hva som anses nødvendig, skjønsmessig med kr 5.000, til kr 79.387. I tillegg kommer ankegebyr, som er kr 18.090. Det er ikke fremsatt innsigelser fra den annen side mot beløpet.

Etter lagmannsrettens resultat tilkjennes også saksomkostninger for tingretten, jf tvistemålsloven § 172 første ledd. As daværende prosessfullmektig, advokat Per Slinde, fremsatte salærkrav på i alt kr 87.571. Motparten ble tilkjent saksomkostninger med kr 57.000. Advokat Slindes saksforberedelse for tingretten omfattet stevning og ett prosesskrift. Det er i salær oppgaven vist til at det var forhandlingsmøter forut for stevningen, herunder møte i forlikrådet. Hovedforhandlingen tok en dag. Den var opprinnelig berammet til to måneder tidligere, men den måtte utsettes på kort varsel. Selv med disse hensyn tatt i betraktning anses advokat Slindes salær oppgave for tingretten å gå utover det som ses som nødvendige omkostninger. Lagmannsretten setter beløpet skjønsmessig til kr 70.000.

Av hensyn til A besluttes anonymisering hva angår hans navn, jf domstolloven § 130.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

- 1. Asker og Bærums Budstikke ASA betaler oppreisning til A med 70.000 - syttitusen - kroner, med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punkt, for tiden 12 % pro anno, fra forfall til betaling skjer.*
- 2. Journalist C frifinnes.*
- 3. Asker og Bærums Budstikke ASA betaler saksomkostninger for lagmannsretten til A med 97.477 - nittisjutusenfirehundreogsyttisju - kroner, med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3*

første ledd første punkt, for tiden 12 % pro anno, fra forfall til betaling skjer.

4. *Asker og Bærums Budstikke ASA betaler saksomkostninger for tingretten til A med 70.000 - syttitusen - kroner, med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punkt, for tiden 12 % pro anno, fra forfall til betaling skjer.*
 5. *Oppfyllelsesfristen er 2 -to- uker fra forkynnelsen av lagmannsrettens dom.*
-